

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Regionale aanpak tegen seksueel geweld

Landelijke
bouwstenen

Samen gezond, fit en veerkrachtig

Inhoud

1.	Waarom een regionale aanpak van seksueel geweld?	3
2.	Hoe zijn de bouwstenen te gebruiken voor een regionale aanpak seksueel geweld?	5
	Bouwsteen 1: Wat is een regionale aanpak seksueel geweld	6
	Bouwsteen 2: Betrekken netwerkpartners en samenwerking	7
	Bouwsteen 3: Organiseren en borgen	9
	Bouwsteen 4: Opstellen plan van aanpak; inhoudelijke speerpunten	11

1. Waarom een regionale aanpak van seksueel geweld?

Seksueel geweld¹ is een complex en wijdverbreid probleem. De schokkende cijfers tonen aan dat 22% van de volwassen vrouwen en 6% van de mannen te maken heeft gehad met seksueel geweld² en 11% van de meisjes en 2% van de jongens geven aan minstens 1 keer in hun leven te zijn gedwongen om seksuele dingen te doen die ze niet wilden.³ Seksueel geweld komt voor in alle lagen van de bevolking en heeft vaak ernstige lichamelijke, psychische en ook relationele gevolgen voor de mensen die dit overkomt en hun naasten/omgeving.

Er ligt een taboe op seksueel geweld. Om allerlei redenen zijn de mensen die het overkomt/ betrokkenen geneigd om het geweld niet te melden en hulpverlening te vermijden. Omstanders zien het liever niet of vinden het lastig om zich er mee te bemoeien als zij iets vermoeden. Daarnaast krijgen mensen ook vaak te maken met ongeloof en ontkenning. Het meemaken van seksueel geweld leidt tot problemen in hun leven, dat van hun naasten, nabije omgeving en in de samenleving. Doordat het misbruik vaak geheim blijft – soms onder druk – is de kans op herhaling groot. Plegers worden veelal gebrandmerkt en krijgen weinig tot geen (na)zorg.

Dat het seksueel geweld meestal wordt aangedaan door een bekende maakt het extra moeilijk voor mensen, professionals, vrijwilligers en omstanders om vermoedens tijdig te signaleren en bespreekbaar te maken. Daarnaast is het helaas nog steeds ongebruikelijk om met elkaar het gesprek te voeren over seksueel gedrag en wat we daarbij normaal vinden en wat niet.

Omdat seksueel geweld zich in de taboesfeer afspeelt en veelal te maken heeft met afhankelijkheids-/machtsrelaties, ligt de sleutel voor een effectieve aanpak niet in handen van één professional, organisatie of bestuurslaag. Om seksueel geweld te voorkomen, het geweld te stoppen, en aandacht te hebben voor slachtoffers, plegers en de nabije omgeving is een sluitende en integrale aanpak nodig. Dit vraagt om samenwerking vanuit verschillende domeinen (sociaal-, zorg- én veiligheidsdomein). Het vraagt ook samenwerking tussen (Rijks)overheid, de wetenschap en maatschappelijke organisaties om tot verbeteringen te komen. Zowel op landelijk als regionaal/lokaal niveau.

¹ Seksueel geweld is een term die wordt gebruikt voor alle seksuele handelingen die iemand gedwongen moet uitvoeren, ondergaan of zien.

² [Seksuele-Gezondheid-in-Nederland-2017.pdf \(rutgers.nl\)](#)

³ [Seks onder je 25e – Rutgers](#)

Aanleiding voor de pilot regionale aanpak seksueel geweld

In het voormalige programma Geweld hoort nergens thuis was de aanpak seksueel geweld een van de onderwerpen binnen de programmalijn 'specifieke doelgroepen'.

In gesprekken met regio's gaven (bijna) alle regio's aan niet te beschikken over een regionale aanpak seksueel geweld. Daarom is door de opdrachtgevers – de ministeries van VWS en JenV, de VNG en in samenwerking met de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen in 2021 een pilot gestart waarbij vijf regio's zijn ondersteund bij het vormgeven en (door)ontwikkelen van een regionale aanpak seksueel geweld. Ook is in de pilot een regionale monitor ontwikkeld voor het verkrijgen van een beeld van de aard en omvang van seksueel geweld in de regio.

Deze landelijke bouwstenen...

Op basis van de beschikbare kennis en ervaringen uit deze vijf pilotregio's zijn deze landelijke bouwstenen ontwikkeld. Doel van de bouwstenen is om gemeenten/regio's handvatten te bieden om aan de slag te gaan met de inrichting van een effectieve aanpak seksueel geweld op regionaal niveau.

Bij de totstandkoming is ook afstemming gezocht met relevante zorg- en veiligheidspartners, zoals het Landelijk Centrum Seksueel Geweld, het Landelijk Netwerk Veilig Thuis, Jeugdzorg Nederland en de politie.

De Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen constateerde dat het ontbreekt aan een gecoördineerde aanpak van seksueel geweld tegen kinderen.⁴ Ook pleitte hij voor meer aandacht voor de aanpak van seksueel geweld op regionaal niveau. Dat wordt onder andere van (centrum)gemeenten gevraagd.⁵

Inmiddels wordt vanuit de Rijksoverheid, onder regie van de minister van OCW en de minister van SZW, toegewerkt naar een meerjarige, nationale aanpak tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld. Deze aanpak moet zorgen voor voorkomen van deze problematiek, als het wel gebeurt dan tijdig te signaleren, te zorgen voor passende (na)zorg en stoppen van deze problematiek en herhaling voorkomen.

Een regeringscommissaris, Mariette Hamer, is door het kabinet aangesteld om gevraagd en ongevraagd te adviseren bij de totstandkoming en uitvoering van het nationaal actieplan. Daarnaast zal de regeringscommissaris de verandering aanjagen die nodig is om de cultuur te veranderen en patronen te doorbreken die bijdragen aan seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld.

---

⁴ [Slachtoffermonitor seksueel geweld tegen kinderen 2017-2018 | Rapport | Nationaal Rapporteur](#)

⁵ [Bouwen aan Bescherming - Onderzoek naar de aanbevelingen van vier onderzoekscommissies naar seksueel geweld in de Rooms-Katholieke kerk, de sport en de jeugdzorg | Rapport | Nationaal Rapporteur](#)

2. Hoe zijn de bouwstenen te gebruiken voor een regionale aanpak seksueel geweld?

Gemeenten spelen een belangrijke rol in de aanpak van seksueel geweld op regionaal niveau. Zij hebben namelijk een coördinerende rol om samen met relevante organisaties te werken aan veiligheid van de inwoners, dus ook het voorkomen en tegengaan van seksueel geweld.

Seksueel geweld is in veel gevallen onderdeel van andere geweldsvormen. De aanpak van seksueel geweld raakt dan ook aan verschillende andere beleidsterreinen. Zo is seksueel geweld één van de specifieke vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Voor een deel zijn de ketenpartners bij de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling dezelfde als die voor de aanpak seksueel geweld. Tegelijkertijd kent seksueel geweld een brede variatie aan verschijningsvormen en is een aanpak ook breder dan de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling. Het vraagt daarmee een aanpak die specifieke aandacht nodig heeft, maar in verbinding met aanpalende terreinen vormgegeven moet worden. Belangrijk aandachtspunt bij het gebruiken van deze bouwstenen is dan ook om aan te sluiten bij de inzet die regionaal al wordt gedaan. Zoals preventieve inzet door de GGD voor gezond en veilig opgroeien, seksuele vorming in het onderwijs, de aanpak van mensenhandel/seksuele uitbuiting en het netwerk rondom het regionale centrum seksueel geweld.

Op basis van de kennis en ervaringen uit de pilot-regio's en de kennis en expertise van verschillende organisaties zijn de volgende bouwstenen geformuleerd. Deze bouwstenen dienen dan ook als handvatten voor (centrum)gemeenten/regio's voor het organiseren van effectieve aanpak seksueel geweld.

De inrichting en uitvoering van een aanpak seksueel geweld kan verschillend zijn voor verschillende (centrum)gemeenten/regio's. Dat hangt namelijk af van de aanwezige regionale (keten)partners, samenwerkingsverbanden, regionale problematiek en prioriteiten. Ook kan de aanpak van seksueel geweld verschillend zijn belegd. Variërend van onderdeel laten zijn van de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling tot separaat, maar in verbinding met aanpalend beleid.

De bouwstenen richten zich daarom op *wat* (is nodig voor een regionale aanpak seksueel geweld) en niet op *hoe* (wordt dit georganiseerd). Het is wel van belang om de aanpak aan te haken bij de bestaande lokale infrastructuur.

Het aangrijpingspunt om met de bouwstenen te starten kan per regio verschillen en er kan aan verschillende bouwstenen tegelijk worden gewerkt.

- **Bouwsteen 1:** Wat is een regionale aanpak seksueel geweld
- **Bouwsteen 2:** Betrekken netwerkpartners en samenwerking
- **Bouwsteen 3:** Organiseren en borgen
- **Bouwsteen 4:** Opstellen plan van aanpak; inhoudelijke speerpunten

Bouwsteen 1: Wat is een regionale aanpak seksueel geweld

Een regionale aanpak seksueel geweld is gericht op het voorkomen en tegengaan van seksueel geweld in de desbetreffende regio/gemeente. Om seksueel geweld tegen te gaan werken de verschillende organisaties die betrokken zijn bij preventie, signalering en (na)zorg aan slachtoffers en plegers samen vanuit een gezamenlijke visie en gedeelde ambities.

Een belangrijk uitgangspunt in deze samenwerking is de visie gefaseerd samenwerken aan veiligheid.⁶ Dit is nodig om het patroon van geweld, multidisciplinair en systeemgericht, te doorbreken. Hierbij wordt eerst samengewerkt aan het creëren van veiligheid om vervolgens de oorzaken van onveiligheid aan te pakken via risicogestuurde en herstelgerichte interventies.

Een regionale aanpak seksueel geweld is geen statisch geheel, maar de aanpak moet in ontwikkeling zijn en aanpasbaar op basis van nieuwe inzichten en ontwikkelingen en trends.

Belangrijke uitgangspunten van een regionale aanpak:

- Een samenhangende aanpak waarbij verbinding met aanpalende beleidsterreinen is gelegd, rekening houdend met gendergerelateerde aspecten
- Verbinding van sociaal, zorg én veiligheidsdomein
- Systeemgericht, met aandacht voor slachtoffers, plegers en naasten/omgeving
- Idealiter inzet op preventie, signalering, melding en onderzoek, passende hulp en (na)zorg (zie ook bouwsteen 4)

Het is aan elke regio/gemeente om een eigen focus en prioritering aan te brengen in de aanpak.

Tip vanuit de pilot-regio's: samenwerking vanuit gedeelde visie en ambitie

- Zorg voor een gemeenschappelijk beeld van de problematiek: betrokken ketenpartners in de regio hebben allen een eigen beeld van de aanpak van seksueel geweld. Veelal ontstaan vanuit de eigen (organisatie)ervaringen.
- Vroegtijdig investeren in het scherp krijgen van een gedeelde visie en gezamenlijke ambities loont in de uitwerking van de aanpak. Maak daarbij onderscheid tussen lange en korte termijn doelstellingen.

⁶ [20210125-visie-gefaseerd-samenwerken-aan-veiligheid-def.pdf \(vng.nl\)](#)

Bouwsteen 2: Betrekken netwerkpartners en samenwerking

In gemeenten/regio's zijn verschillende (keten)partners betrokken en werkzaam bij de aanpak van seksueel geweld. Denk hierbij aan organisaties zoals de samenwerkende partners van het Centrum Seksueel Geweld (Veilig Thuis, de GGD, politie en Slachtofferhulp Nederland) in 16 regio's, maar ook veiligheidsorganisaties zoals Reclassering en het Openbaar Ministerie.

Het is nadrukkelijk van belang om zowel organisaties vanuit het sociaal-, zorg- en veiligheidsdomein te betrekken bij de aanpak. Elke organisatie heeft haar vanuit eigen verantwoordelijkheden,

taken en bevoegdheden. Gezamenlijk wordt – waar nodig – gewerkt aan het creëren van directe veiligheid en vervolgens risico gestuurde en herstelgerichte zorg. Voor meer informatie over het verbinden van de zorg- en strafrechtketen zie: [Veiligheid voorop \(programma GHNT\) | VNG](#)

Ervaringsdeskundigheid heeft een belangrijke rol in het samenwerkingsnetwerk. Ervaringsdeskundigen begrijpen als geen ander wat er zich afspeelt bij de betrokkenen en wat de impact daarvan is. Om die reden is de samenwerking met ervaringsdeskundigen en de inzet van ervaringsdeskundigheid in de gehele breedte van de aanpak waardevol.

Om effectief samen te kunnen werken is het nodig om expliciet te bespreken welke taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden (keten)partners hebben om een bijdrage te leveren aan de regionale aanpak. In feite gaat het om het opstellen van samenwerkingsafspraken, waarbij het onderscheid wordt gemaakt tussen formele/wettelijke bevoegdheden (bijvoorbeeld van de politie of Veilig Thuis) en afspraken over de samenwerking in de regio.

Professionals die participeren in het netwerk seksueel geweld weten wat van hun wordt verwacht en krijgen tijd van de organisatie waarvoor zij werken om in de samenwerking te investeren. Dit vraagt bestuurlijk commitment.

Door *structureel bijeen te komen* kan de voortgang van het werken aan de gezamenlijke ambities onderling gedeeld worden, kan worden bijgestuurd. Het netwerk vraagt betrokkenheid en actieve deelname van alle netwerkpartners.

Voorbeelden van partners die een rol (kunnen) vervullen in een regionale aanpak seksueel geweld:

- De samenwerkende partners van het Centrum Seksueel Geweld (ziekenhuis, Veilig Thuis, politie, GGD, GGZ en Slachtofferhulp Nederland) in 16 regio's
- Centrum voor Jeugd en Gezin of aanverwante organisaties (Jeugdgezondheidszorg)
- Ervaringsdeskundigen
- Gehandicaptenzorg
- Huisartsen
- Jeugdzorginstellingen
- Jongerenwerk
- Maatschappelijk werk
- Migrantenorganisaties / expertisecentrum Emancipatie
- Openbaar ministerie
- Onderwijs (basisonderwijs, voortgezet onderwijs, speciaal onderwijs)
- Reclassering
- Raad voor de Kinderbescherming
- Wijkteams

De meeste netwerken in de praktijk werken met een cyclus van een aantal brede netwerkoeverleggen (waar alle partners aan deelnemen) en bijeenkomsten met een kerngroep van netwerkpartners (selectie van betrokken partners) of themagerichte werkgroepen (op basis van signalen of regionale ontwikkelingen/trends met tijdelijke werkgroep aan een specifiek thema (speerpunt) werken).

Ook kennen veel netwerken *casuïstiekbespreking*, waaruit vaak good practices of juist knelpunten naar boven komen die in het brede netwerkoeverleg besproken kunnen worden. Naast het richting geven en afspraken maken voor de besproken casus, zijn uit casuïstiek veelal regionale verbeterpunten te halen en komen samenwerkingsaspecten tussen partners aanbod.

Tip vanuit de pilot-regio's: maak een sociale kaart

- Aan de start van de netwerkvorming is met een sociale kaart inzichtelijk gemaakt welk zorgaanbod er in de regio is (zowel voor slachtoffers als plegers) en een overzicht met contactpersonen. Naast de professionals zijn ervaringsdeskundigen betrokken bij het netwerk vanwege hun specifieke kennis en expertise die veelal de systeem- en leefwereld dichter bijeen brengt.

Tip: zet ervaringsdeskundigheid in

Ervaringsdeskundigheid/lotgenotenbijeenkomsten kunnen ook een plek hebben in het aanbod van de regionale aanpak seksueel geweld. Zoek inspiratie in deze handreiking: [Samen deskundig: Ervaringsdeskundigheid bij de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling | Movisie](#)

Bouwsteen 3: Organiseren en borgen

Het organiseren van de regionale aanpak seksueel geweld kan zowel vanuit uitvoerende organisaties en professionals (bottom-up) als vanuit gemeenten (meer top-down) worden ingericht. De effectiviteit van de aanpak wordt vergroot wanneer vanuit beide kanten wordt ingezet.

Vaak lopen al verschillende acties in het voorkomen en tegengaan van seksueel geweld. De uitdaging is dit te verbinden tot een samenhangend geheel, waarbij ook goede samenwerking plaatsvindt tussen verschillende beleidsafdelingen.

Voor een structurele en daarmee duurzame aanpak moet al vroeg in de samenwerking aandacht zijn borging. Bestuurlijk draagvlak is daarbij een belangrijk onderdeel, zowel bij de burgemeester en (verantwoordelijke) wethouders, de gemeenteraad als bij bestuur/directie van de netwerkpartners. Het is helpend voor het draagvlak als de burgemeester of een wethouder en een beleidsadviseur verantwoordelijk is voor het onderwerp seksueel geweld (thema-breed).

Professionals in het netwerk vinden elkaar op de inhoud van hun werk en zijn verbonden in hun gezamenlijke activiteiten voor (het voorkomen van) slachtoffers en plegers van seksueel geweld. Samenwerking op de aanpak van seksueel geweld vraagt inzet van medewerkers en in tijd en middelen. Veel professionals vinden dan ook legitimiteit voor de samenwerking in het commitment van hun bestuur.

Handvatten voor organisatie van bestuurlijk draagvlak én borging van de regionale aanpak:

- Maak de noodzaak voor samenwerking voor bestuurders in de regio om zich in te zetten voor seksueel geweld zichtbaar.
  - Maak aard en omvang van de problematiek inzichtelijk op basis van data (zie onderstaande paragraaf)
  - Maak problematiek zichtbaar aan de hand van casuïstiek
  - Laat zien goede voorbeelden en succes zien uit de eigen of andere regio's
- Maak inzichtelijk welke regionale partners een rol hebben in de aanpak seksueel geweld
- Formeer een stuurgroep met bestuurders van betrokken partners t.b.v. opstellen van een plan van aanpak, monitoring en mogelijke escalatie
- Formaliseer het commitment met aandacht voor bereiken van samen opgestelde mijlpalen
- Start direct met het borgingsvraagstuk
  - Blijf aandacht besteden aan draagvlak tijdens het samenwerkingsproces. Heeft iedereen nog dezelfde belangen?
  - Zorg voor draagvlak in alle lagen van de organisatie, zowel binnen het bestuur als bij de uitvoerende partners
  - Kijk naar welke activiteiten uit te voeren zijn vanuit de basistaken van de betrokken organisaties. Dit geeft de mogelijkheid om activiteiten te verankeren.
  - Deel en vier succes.
  - Verwerk samenwerkingsbijdrage via opdrachtverleningen/subsidievoorwaarden

Om te zorgen dat de relevante partijen van het netwerk zo goed mogelijk samenwerken, is een *coördinator* aan te bevelen. Op die manier kan domein- en organisatie-overstijgend naar het vraagstuk worden gekeken. De gemeente kan dit faciliteren en daarmee ook dicht bij de uitvoerders staan. Ook kan zij daarmee prioriteit voor de aanpak duidelijk maken aan de uitvoerende organisaties/partners.

Rol van regionale data

Veelal ontbreekt het zicht op de aard en omvang van seksueel geweld in regio's. Dit bemoeilijkt het opstellen of doorontwikkelen van een regionale aanpak. Hiervoor is een instrument ontwikkeld dat regionaal zicht geeft op de aard en omvang voor de regionale beleidsontwikkeling op basis van regionale data en landelijke databronnen. Het instrument draagt onder andere bij aan creëren van draagvlak/urgentie voor het ontwikkelen van een regionale aanpak, maar ook bij het aanscherpen van de regionale aanpak en het agenderen van de problematiek. Zo kunnen de cijfers richting geven voor het formuleren van speerpunten in de aanpak en in te zetten interventies in de regio, maar kan ook ingezet worden voor monitoring, evaluatie en sturing.

Voor meer informatie:

[Instrumentontwikkeling regionaal zicht op seksueel geweld - Regioplan](#)

Tips vanuit de pilot-regio's: Organiseer regio-dag

- Organiseer een jaarlijkse regio-dag Aanpak Seksueel Geweld en nodig daarbij breed uit, ook vrijwilligers en ervaringsdeskundigen (al dan niet in dienst bij de samenwerkingspartners). Door middel op een thema te focussen en daar presentaties en/of workshops aan te koppelen kan regionaal thematische verdieping worden gezocht en biedt de gelegenheid tot netwerken.
- Sta bij regiodagen met het netwerk stil bij de vraag welke geleerde lessen op het gebied van succesvol praktijkleren nog (beter) gedeeld, geïmplementeerd en verduurzaamd zouden moeten worden in het netwerk.

Bouwsteen 4: Opstellen plan van aanpak; inhoudelijke speerpunten

Op basis van de gedeelde regionale visie en ambities kan een vertaalslag gemaakt worden naar het opstellen van een plan van aanpak.

Een integrale regionale aanpak seksueel geweld bevat interventies over de gehele scope van de problematiek; van preventie, tijdige signalering tot passende zorg en hulp en opvolging. Daarin is veel inzet nodig en dat kan ontmoedigend werken. Start daarom met onderdelen van wat er al wel kan.

De ambities en doelstellingen van het regionaal netwerk seksueel geweld maak je concreet door praktisch aan de slag te gaan met een of meerdere specifieke speerpunten. Welke speerpunten dit zijn verschilt per regio.

Een analyse van het beeld van de regio kan hierbij behulpzaam zijn. Wat is de aard en omvang van het probleem, is hier al beleid voor, hoe verloopt de uitvoering en zijn er al preventieve interventies voor?

Ten behoeve van het creëren van focus in de regionale aanpak seksueel geweld kan inzet worden gericht op de doelgroepen die extra risico lopen om te maken te krijgen met seksueel geweld (bijvoorbeeld jeugdigen in een instelling, jeugdigen in niet stabiele gezinnen, mensen met een beperking, LHBTIQ+ doelgroep). Of inzet richten op de verschillende sectoren waar seksueel geweld vaker voorkomt.

Zorg voor deskundigheidsbevordering voor professionals met daarbij aandacht voor zowel slachtoffers als plegers en naasten/omgeving is een belangrijk onderdeel van de aanpak seksueel geweld.

Een regionale aanpak is in ontwikkeling en geen statisch geheel. Door ruimte in te bouwen om te reflecteren, terugkijken op wat is bereikt, maakt ook inzichtelijk wat nog niet is bereikt. Welke ambities zijn gerealiseerd en welke nog niet. Welke ambities zijn er in de afgelopen tijd bijgekomen, door de veranderende samenleving, doordat de netwerkstructuur veranderd is of dat netwerkorganisaties veranderd zijn. Het is goed om jaarlijks tijd te nemen om het netwerk te evalueren⁷.

Door netwerkoeverleggen en de bijeenkomsten kun je leren van elkaar binnen de regio. Ook kunnen ervaringen worden uitgewisseld met andere regio's. Doorontwikkeling vindt plaats door verdieping op de lange termijn doelstellingen.

⁷ Willems e.a. pag. 112

Preventie

Het voorkomen van seksueel geweld staat voorop. Gemeenten kunnen op dit punt het verschil maken door samen te werken met een partners in het voorveld. Zoals scholen, welzijnswerk en de GGD.

Hiervoor kan worden gedacht aan voorlichting die wordt gegeven vanuit het onderwijs. Scholen besteden – vanuit kerndoelen – aandacht aan seksualiteit en seksuele weerbaarheid, maar zijn die niet verplicht. Gemeenten kunnen scholen zowel in het basis- als voortgezet en speciaal onderwijs stimuleren en faciliteren om gebruik te maken van erkende lespakketten waarin leren over wensen en grenzen en consent onderdeel is.

In het kader van het voorkomen van seksueel geweld en hierbij een groot bereik hebben worden vaak campagnes benut. Er zijn verschillende landelijke campagnes (zoals Week van de Liefde voor vo en mbo, of Week van de Lentekriebels voor het basisonderwijs) waarin aandacht wordt besteed aan voorlichting over seksualiteit.

Rutgers heeft '[Preventie van seksueel geweld in de gemeente](#)' uitgebracht. Deze publicatie biedt concrete aanbevelingen voor een preventieve aanpak die werkt, om structurele preventie van seksueel geweld te agenderen en te realiseren.

Signalering

Professionals in zorg, welzijn, onderwijs, wijkteams, handhaving en veiligheid zijn een belangrijke schakel in het signaleren van seksueel geweld en aanspreken van risicogroepen. Hiervoor dienen zij voldoende toegerust te zijn op het gebied van het bespreekbaar maken van seksualiteit, preventie, vroegtijdige signalering van ongewenst gedrag. Het vraagt structurele deskundigheidsbevordering om professionals te helpen om seksueel gedrag adequaat te kunnen duiden en overschrijdend gedrag/geweld te signaleren.

Aandacht voor risicogroepen:

Sommige groepen mensen lopen extra risico op het meemaken of plegen van seksuele grensoverschrijding. Bijvoorbeeld mensen met een beperking, kinderen en jongeren die in onveilige omstandigheden zijn opgegroeid of LHBTI -personen.

Zorg en ondersteuning

Passende ondersteuning is nodig voor degene die seksueel geweld hebben meegemaakt of gepleegd. Slachtofferschap komt ook vaker voor wanneer iemand al eerder seksueel geweld heeft meegemaakt. Snelle hulp voor slachtoffers is belangrijk om herhaald slachtofferschap te voorkomen. Ook is hulp aan de pleger noodzakelijk om herhaald plegerschap te voorkomen. Seksueel geweld treft niet alleen het slachtoffer maar ook de (nabije) omgeving, waarbij een systeemgerichte aanpak nodig is.

Omgeving (sociaal en fysiek)

Er zijn verschillende aanpakken/programma's die zich richten op het voorkomen of aanpakken van andere vormen van geweld, die raken aan de aanpak van seksueel geweld. Waar mogelijk kunnen acties aan elkaar worden verbonden. Denk hierbij aan de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling, Veilige steden (veiligheid in openbare ruimten verbeteren) of regenboogsteden (inzet voor acceptatie van lhbt+, seksuele en genderdiversiteit).

Aanhaken bij landelijke campagnes die zich inzetten voor een veilige sociale omgeving. Bijvoorbeeld de campagne 'Ben je oké?' die tot doel heeft het uitgaansleven veiliger te maken.

Handhaving en nazorg

Een belangrijke wet op gebied van handhaving is de zedenwetgeving, welke bepaalt welke seksuele handelingen verboden/ strafbaar zijn.

Tip: benut effectieve interventies

- Gebruik als netwerkpartners de databank effectieve jeugdinterventies van het Nederlands Jeugdinstituut. Zie link: [Alfabetisch overzicht erkende interventies | Nederlands Jeugdinstituut \(nji.nl\)](#)
- Gebruik de databank van Movisie, zie link: [Databank Effectieve sociale interventies | Movisie](#)
- Op de website van Rutgers staan veel bruikbare tools voor de regionale aanpak seksueel geweld. Voor het ontwikkelen van preventie heeft Rutgers een puntenplan. zie link: [Seksueel geweld – Rutgers](#)

Dit is een uitgave van

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Bezoekadres

Parnassusplein 5 | 2511 vx Den Haag

Postadres

Postbus 20350 | 2500 ej Den Haag

Telefoon 070 340 79 11

www.rijksoverheid.nl

Illustraties zijn gemaakt door:

Tatiana Podlesnova (ervaringsdeskundige)

december 2022